

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI**

z dnia 2012 r.

w sprawie zasad i trybu wykonywania nadzoru nad nieletnim przez kuratorów sądowych, sposobu wykonywania obowiązków przez organizacje młodzieżowe lub inne organizacje społeczne, zakłady pracy i osoby godne zaufania oraz sposobu kontrolowania obowiązków nałożonych na rodziców lub opiekuna nieletniego

Na podstawie art. 70e ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178, z późn. zm.¹⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) zasady i tryb wykonywania nadzoru nad nieletnim,
- 2) szczegółowy sposób wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych w zakresie sprawowania nadzoru oraz kontrolowania wykonania przez nieletniego nałożonych na niego obowiązków określonego postępowania,
- 3) sposób kontrolowania przez kuratorów sądowych zobowiązań, o których mowa w art. 7 § 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178, z późn. zm.¹⁾), zwanej dalej „ustawą”, nałożonych na rodziców lub opiekuna nieletniego,
- 4) szczegółowy sposób wykonywania obowiązków i uprawnień przez organizacje młodzieżowe lub inne organizacje społeczne, zakłady pracy albo osoby godne zaufania, którym powierzono sprawowanie nadzoru.

§ 2. Przekazanie odpisu orzeczenia do wykonania zespołowi kuratorskiej służby sądowej, zwanemu dalej „zespołem”, powinno nastąpić bezzwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 14 dni od dnia

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2011 r. Nr 112, poz. 654, Nr 149, poz. 887 i Nr 191, poz. 1134.

uprawomocnienia się orzeczenia albo od dnia zwrotu akt sądowi pierwszej instancji lub otrzymania orzeczenia do wykonania.

§ 3. 1. Kierownik zespołu dokonuje rozdziału spraw dotyczących nadzoru z uwzględnieniem podziału terytorialnego i obciążenia pracą.

2. Powierzenie kuratorowi zawodowemu nadzoru do sprawowania powinno nastąpić nie później niż w ciągu 7 dni od daty wpływu odpisu orzeczenia do zespołu.

§ 4. 1. Kurator zawodowy sprawuje osobiście nadzory w sprawach trudnych lub wymagających bezzwłocznego podjęcia czynności.

2. Kurator zawodowy może powierzyć sprawowanie nadzoru kuratorowi społecznemu w sytuacji, gdy sprawa nie należy do kategorii wymienionych w ust. 1, w terminie 7 dni od dnia powierzenia mu nadzoru przez kierownika zespołu.

§ 5. 1. Nie później niż w terminie 7 dni od daty otrzymania nadzoru do prowadzenia kurator sądowy nawiązuje kontakt z nieletnim oraz jego rodzicami lub opiekunem, informując ich o rozpoczęciu nadzoru.

2. W czasie pierwszego kontaktu kurator sądowy przeprowadza rozmowę z nieletnim, jego rodzicami lub opiekunem, podczas której poucza ich o prawach i obowiązkach wynikających z zastosowanych środków wychowawczych oraz omawia sposoby i terminy ich realizacji, a także poucza rodziców lub opiekuna nieletniego o obowiązku powiadomienia kuratora w terminie 7 dni o każdej zmianie ich miejsca pobytu, trwającej dłużej niż jeden miesiąc.

3. Kurator sądowy jest uprawniony do pozyskania od nieletniego, jego rodziców lub opiekuna numerów telefonu lub telefaksu, umożliwiających mu kontaktowanie się z tymi osobami, chyba że ustalą, że nieletni, jego rodzice lub opiekun nie dysponują takimi urządzeniami.

4. Jeżeli nieletni, jego rodzice lub opiekun dysponują telefonem lub telefaksem, kurator sądowy ma prawo przekazywać informacje oraz dokonywać wezwań i zawiadomień także za ich pomocą. Fakt dokonania tych czynności kurator sądowy odnotowuje w karcie czynności nadzoru.

§ 6. W uzasadnionych przypadkach kurator zawodowy w ramach prowadzonego postępowania wykonawczego może wzywać nieletniego wraz z rodzicami lub opiekunem do osobistego stawiennictwa w siedzibie zespołu.

§ 7. 1. Jeżeli nieletni, jego rodzice lub opiekun, wezwani prawidłowo, nie stawiają się na wezwanie, kurator zawodowy wzywa ich powtórnie do osobistego stawiennictwa, podejmując jednocześnie działania zmierzające do ustalenia przyczyn nieobecności.

2. Jeżeli nieletni, jego rodzice lub opiekun bez należytego usprawiedliwienia nie stawiają się na powtórne wezwanie, uniemożliwiają nawiązanie kontaktu, odmawiają bez uzasadnienia udzielenia informacji lub wyjaśnień albo udzielają informacji lub wyjaśnień nieprawdziwych, kurator zawodowy może złożyć do sądu wnioski o zmianę lub uchylenie środków wychowawczych zastosowanych wobec nieletniego, o odwołanie warunkowego zwolnienia z zakładu poprawczego, o zarządzenie wykonania środka poprawczego lub wnioski o wezwanie nieletniego z rodzicami lub opiekunem na posiedzenie sądu.

3. Kurator społeczny wniosek, o którym mowa w ust. 2, przedkłada kuratorowi zawodowemu. W przypadku zaakceptowania wniosku, nie później niż w ciągu 7 dni od jego otrzymania kurator zawodowy przedkłada go sądowi.

§ 8. Do obowiązków kuratora sądowego, sprawującego nadzór nad nieletnim, należy nadto:

- 1) zaznajomienie się z aktami sprawy nieletniego i innymi niezbędnymi źródłami informacji o nieletnim,
- 2) zaznajomienie się z przebiegiem nadzorów i dozorów aktualnie prowadzonych wobec rodziców lub opiekuna nieletniego,
- 3) rozpoznanie i zdiagnozowanie sytuacji osobistej, rodzinnej i środowiskowej nieletniego oraz analiza dotychczas stosowanych środków wychowawczych i przyczyn ich nieskuteczności,
- 4) zaplanowanie i wybór optymalnych metod kontroli i oddziaływania na nieletniego,
- 5) utrzymywanie kontaktu z nieletnim oraz udzielanie mu niezbędnej pomocy w postaci informacji i wskazówek w rozwiązywaniu problemów życiowych, a zwłaszcza w podjęciu i zorganizowaniu nauki, pracy, leczenia lub terapii,
- 6) nawiązanie kontaktu i współpraca z rodziną i środowiskiem nieletniego,
- 7) kontrolowanie zachowania nieletniego w miejscu zamieszkania, pobytu, nauki i, w razie potrzeby, w miejscu pracy,
- 8) nawiązanie, w razie potrzeby, kontaktu ze stowarzyszeniami, instytucjami i organizacjami społecznymi zajmującymi się pomocą społeczną, pośrednictwem pracy, leczeniem lub oddziaływaniem terapeutycznym,

- 9) zasięganie, w razie potrzeby, informacji o nieletnim i jego środowisku od Policji, a także od instytucji samorządowych i organów administracji rządowej oraz współdziałanie z tymi podmiotami,
- 10) podejmowanie innych niezbędnych działań, które w ocenie kuratora spowodują, że nieletni będzie przestrzegał porządku prawnego i nie będzie wykazywał przejawów demoralizacji.

§ 9. Nieletni oraz jego rodzice lub opiekun zobowiązani są:

- 1) umożliwić kuratorowi sądowemu zapoznanie się z warunkami wychowawczymi nieletniego, w tym z jego sytuacją zdrowotną, jeżeli mają one wpływ na przebieg nadzoru i wywiązywanie się z nałożonych obowiązków, a także z sytuacją rodzinną nieletniego oraz warunkami bytowymi rodziny, również poprzez wejście do mieszkania i jego oględziny,
- 2) udzielać kuratorowi sądowemu informacji i udostępniać dokumentację dotyczącą wykonywania nałożonych obowiązków,
- 3) informować kuratora sądowego o zmianie miejsca nauki, pracy, jak również leczenia lub terapii nieletniego, jeżeli zmiana ta ma wpływ na przebieg nadzoru i wywiązywanie się z nałożonych obowiązków,
- 4) współpracować z kuratorem sądowym oraz stosować się do zaleceń, wskazówek i zobowiązań wynikających z planu pracy resocjalizacyjnej.

§ 10. 1. Kurator zawodowy składa sądowi sprawozdanie z objęcia nadzoru nie później niż w ciągu 14 dni od dnia nawiązania kontaktu z nieletnim, kolejne zaś sprawozdania z przebiegu nadzoru składa w terminach określonych przez sąd lub na żądanie sądu.

2. Kurator społeczny przedkłada sprawozdanie z objęcia nadzoru kuratorowi zawodowemu, nie później niż w ciągu 14 dni od nawiązania kontaktu z nieletnim, kolejne zaś sprawozdania z przebiegu nadzoru w terminach określonych przez sąd lub na żądanie sądu. W przypadku zaakceptowania sprawozdania kuratora społecznego kurator zawodowy przedkłada je sądowi, nie później niż w ciągu 7 dni od jego otrzymania.

3. W sprawozdaniu z objęcia nadzoru należy w szczególności przedstawić:

- 1) warunki osobiste i bytowe nieletniego i jego środowiska oraz jego stosunek do nadzoru i nałożonych obowiązków,
- 2) krótką informację o przebiegu dotychczasowych nadzorów,
- 3) zamierzenia profilaktyczno-resocjalizacyjne i opiekuńczo-wychowawcze,
- 4) metody prowadzenia nadzoru i kontroli zachowania nieletniego,

- 5) źródła informacji o nieletnim i datę ich pozyskania,
- 6) plan pracy z nieletnim,
- 7) dane umożliwiające kontakt z podopiecznym, takie jak numer telefonu lub telefaksu.

§ 11. 1. W sprawozdaniach z przebiegu nadzoru należy przedstawić zmiany w warunkach osobistych i bytowych nieletniego, metodach prowadzonego nadzoru i kontroli zachowania nieletniego, a także postępy w procesie resocjalizacji oraz ocenę skuteczności podjętych działań.

2. Kurator sądowy niezwłocznie zawiadamia sąd o zdarzeniach wymagających wydania zarządzeń opiekuńczych, w szczególności w przypadku zagrożenia życia lub zdrowia nieletniego bądź innych osób, albo rażącego naruszenia przez nieletniego porządku prawnego, i jednocześnie podejmuje działania niezbędne dla uchylenia zagrożenia.

§ 12. 1. Przebieg nadzoru i podejmowane na bieżąco czynności kurator sądowy dokumentuje w karcie czynności nadzoru, prowadzonej osobno dla każdego nadzorowanego. W karcie czynności wpisuje się:

- 1) datę, miejsce i rodzaj czynności,
- 2) zwięzłe informacje uzyskane w toku prowadzonych czynności,
- 3) ewentualne uwagi lub oświadczenia nieletniego,
- 4) własne uwagi i zamierzenia w zakresie sprawowanego nadzoru,
- 5) źródła informacji o nieletnim.

2. Karty czynności nadzoru nie prowadzi się, jeżeli sąd w orzeczeniu określił częstotliwość składania sprawozdań krótszą niż 3 miesiące.

§ 13. 1. Dokumentacja prowadzona przez kuratora sądowego powinna być, w miarę możliwości, sporządzana pismem maszynowym.

2. Dokumentacja, o której mowa w ust. 1, może być sporządzana także przy wykorzystaniu systemu informatycznego, a poszczególne sprawozdania, karty czynności i inne dokumenty mogą być generowane w zakresie wprowadzonych do systemu danych.

§ 14. 1. Kurator zawodowy, którego sąd rodzinny zobowiązał do kontroli wykonania nałożonych na nieletniego zobowiązań do określonego postępowania, o których mowa w art. 6 pkt 2 ustawy, na żądanie sądu lub okresowo, nie rzadziej niż raz na 3 miesiące, zbiera informacje o sposobie realizacji nałożonego obowiązku. W tym celu kurator zawodowy jest uprawniony do:

- 1) odwiedzania nieletniego w jego miejscu zamieszkania,
- 2) żądania od nieletniego i jego rodziców lub opiekunów informacji na temat realizacji nałożonych zobowiązań, w tym w formie pisemnych oświadczeń,
- 3) wzywania nieletniego i jego rodziców lub opiekunów do sądu w celu złożenia przez nich oświadczeń, o których mowa w pkt 2,
- 4) zwracania się do pokrzywdzonych lub podmiotów, na rzecz których nieletni został zobowiązany do wykonania określonych czynności, o informację odnośnie sposobu i terminu ich wykonania.

2. Kurator zawodowy sporządza sprawozdanie z wykonanych czynności, w którym informuje sąd w szczególności o: sposobie i zakresie wykonania zobowiązania, działaniach podjętych względem nieletniego lub jego rodziców w celu zobligowania nieletniego do realizacji zobowiązania, a także wnioski w przedmiocie zastosowania środków wychowawczych w przypadku uchylania się od wykonania zobowiązania.

§ 15. 1. Kontrolując wykonanie zobowiązań, o których mowa w art. 7 § 1 ustawy, nałożonych na rodziców lub opiekuna nieletniego, kurator sądowy co najmniej raz w miesiącu zbiera informacje dotyczące ich realizacji, w szczególności poprzez wizyty w miejscu zamieszkania nieletniego, zwrócenie się do odpowiednich podmiotów lub instytucji bądź wezwanie rodziców lub opiekuna do osobistego stawiennictwa. Sąd może określić inną częstotliwość wykonywania tych czynności.

2. Do kontrolowania przez kuratora sądowego zobowiązań, o których mowa w art. 7 § 1 ustawy, stosuje się odpowiednio przepisy § 9 i § 12 ust. 1.

§ 16. Organizacje młodzieżowe lub inne organizacje społeczne, a także zakłady pracy, którym powierzono sprawowanie nadzoru, powinny nie później niż w ciągu 7 dni od dnia powierzenia wyznaczyć przedstawiciela, za jego zgodą, do wykonywania czynności związanych z nadzorem.

§ 17. 1. O wyznaczeniu przedstawiciela, o którym mowa w § 16, organ statutowy organizacji lub osoba kierująca zakładem pracy powiadamia sąd, przekazując jednocześnie jego imię i nazwisko wraz z danymi umożliwiającymi z nim kontakt.

2. Organ statutowy organizacji lub osoba kierująca zakładem pracy może w uzasadnionych przypadkach, z własnej inicjatywy lub na wniosek sądu, zmienić przedstawiciela wyznaczonego do

wykonywania czynności związanych z nadzorem, w szczególności w razie stwierdzenia niewłaściwego wykonywania nadzoru.

3. Organ statutowy organizacji lub osoba kierująca zakładem pracy niezwłocznie powiadamia sąd o zmianie przedstawiciela i przekazuje jego imię i nazwisko wraz z danymi umożliwiającymi z nim kontakt.

§ 18. 1. Organizacje młodzieżowe lub inne organizacje społeczne, zakłady pracy albo osoby godne zaufania co najmniej raz w miesiącu nawiązują kontakt z nieletnim, jego rodzicami lub opiekunem, w celu skontrolowania zachowania nieletniego, oraz podejmują inne czynności, określone w art. 70a ustawy. Sąd może określić inną częstotliwość wykonywania tych czynności.

2. W pozostałym zakresie do organizacji młodzieżowych lub innych organizacji społecznych, zakładów pracy albo osób godnych zaufania, którym powierzono sprawowanie nadzoru, stosuje się odpowiednio przepisy § 2, § 5-6, § 7 ust. 1 i 2, § 8-9, § 10 ust. 1 i 3 i § 11.

§ 19. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Uzasadnienie

Projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie zasad i trybu wykonywania nadzoru nad nieletnim przez kuratorów sądowych, sposobu wykonywania obowiązków przez organizacje młodzieżowe lub inne organizacje społeczne, zakłady pracy i osoby godne zaufania oraz sposobu kontrolowania obowiązków nałożonych na rodziców lub opiekuna nieletniego stanowi wykonanie delegacji zawartej w art. 70e ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 178, z późn. zm.), zwanej dalej „upn”.

Wobec dokonanych zmian w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich, będących wynikiem, z jednej strony, uznania wagi działania kuratorów sądowych w procesie wychowawczym względem nieletniego na etapie postępowania wykonawczego, a z drugiej – zamiarem bardziej aktywnego włączenia w proces wychowawczy nieletniego innych niż państwowe podmiotów, to jest organizacji społecznych, organizacji młodzieżowych, zakładów pracy oraz osób godnych zaufania, które udzieliły poręczenia za nieletniego i którym powierzono, tytułem środka wychowawczego, nadzór nad nieletnim, powstała konieczność wydania rozporządzenia regulującego zasady i tryb działania tych podmiotów.

Problematyka zakresu praw i obowiązków kuratorów sądowych dotychczas była częściowo uregulowana w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych (Dz. U. Nr 112, poz. 1064) wydanym na podstawie art. 12 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych (Dz. U. Nr 98, poz. 1071, z późn. zm.). W rozporządzeniu tym kwestiom dotyczącym sprawowania nadzoru nad nieletnim, poświęcone są zaledwie cztery paragrafy (od 2 do 5). Już z tego wynika, że jest to jedynie fragmentaryczna regulacja, wymagająca doprecyzowania.

Dlatego też konieczne było podjęcie prac nad nowym rozporządzeniem, regulującym całościowo problematykę praw i obowiązków kuratorów sądowych w tym zakresie.

W rozporządzeniu szczegółowo uregulowano tematykę dotyczącą:

- a) zasad i trybu wykonywania nadzoru nad nieletnim,

- b) sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych w zakresie sprawowania nadzoru oraz kontrolowania wykonania przez nieletniego nałożonych na niego obowiązków,
- c) sposobu kontrolowania przez kuratora sądowego zobowiązań nałożonych na rodziców lub opiekuna nieletniego – w oparciu o art. 7 § 1 upn,
- d) sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez organizacje młodzieżowe lub inne organizacje społeczne, zakłady pracy albo osoby godne zaufania, którym powierzono sprawowanie nadzoru.

Rozporządzenie reguluje zakres praw i obowiązków kuratorów sądowych, procedury postępowania, a także terminowość podejmowanych kolejno czynności w zespole kuratorskiej służby sądowej. W sposób jasny i przejrzysty określa czynności kierownika zespołu i kuratora zawodowego, a także przepływ informacji i dokumentów pomiędzy nimi. Kierownik zespołu będzie mógł dokonać rozdziału spraw dotyczących nadzoru, mając na uwadze podział terytorialny i obciążenie pracą poszczególnych kuratorów sądowych. Umożliwi to racjonalne obciążenie zadaniami poszczególnych kuratorów, ponieważ z dotychczasowych doświadczeń wynika, że podział terytorialny nie zawsze sprzyjał równomiernemu obciążeniu ich pracą.

Rozporządzenie wprowadza możliwość wykorzystywania przez kuratora sądowego w kontaktach z nieletnim, jego rodzicami lub opiekunem telefonu lub telefaksu. Wykonanie czynności takich jak wezwanie, zawiadomienie lub przekazanie informacji będzie mogło być dokonane za pośrednictwem tych urządzeń telekomunikacyjnych. Już na etapie objęcia nadzoru kurator będzie miał obowiązek uzyskania od nieletniego, jego rodziców lub opiekuna numerów telefonu lub telefaksu oraz korzystania z nich w razie potrzeby. Celem tej regulacji jest wykorzystanie dostępnych obecnie możliwości technicznych w kontaktach z podopiecznym. W dobie rozpowszechnienia się telefonów komórkowych konieczne wydaje się ograniczenie kosztownego i długotrwałego wzywania nieletniego i jego rodziców lub opiekuna za pośrednictwem, np. poczty. Czynność wykonaną za pomocą takiego środka łączności kurator będzie odnotowywał w karcie nadzoru w postaci krótkiej notatki o przeprowadzeniu rozmowy z nieletnim, czy też z jego rodzicami lub z opiekunem.

Należy podkreślić, że nadal zasadą w działaniach kuratora będzie odwiedzanie osób, których dotyczy postępowanie, co wynika zarówno z przepisu art. 70a § 2 upn, jak i przepisu art. 9 pkt 1 ustawy *o kuratorach sądowych*. Z uwagi na często jednak występującą w praktyce sytuację, że to kurator

zabiega o kontakt i podejmuje liczne działania, aby nieletni, czy też jego rodzice bądź opiekun poddali się rygorom związanym z nadzorem, przy całkowitej bierności i braku współpracy podopiecznych, wprowadzono regulację umożliwiającą kuratorowi sądowemu wezwanie nieletniego, jego rodziców lub opiekuna do osobistego stawiennictwa w siedzibie zespołu. Uregulowanie to będzie stosowane jedynie w wyjątkowych sytuacjach, gdy kurator nie będzie mógł nawiązać kontaktu z nieletnim, jego rodzicami lub opiekunem, gdyż np. mimo kilkukrotnych wizyt nie może zastać ich w domu, bądź nie otwierają drzwi.

W rozporządzeniu rozszerzono obowiązki kuratora w zakresie wstępnego rozpoznania osoby nadzorowanego i jego środowiska, w szczególności poprzez zapoznanie się z dostępnymi w sądzie dokumentami dotyczącymi tej rodziny. Często jest bowiem sytuacja, że nieletni był już podopiecznym kuratora sądowego w innej sprawie rodzinnej, a rodzice nieletniego lub opiekun są aktualnie objęci nadzorem bądź dozorem odpowiednio w sprawie rodzinnej lub karnej. Dane tych osób, ich warunki rodzinne i środowiskowe są opisane i znajdują się w aktach innej sprawy. Dlatego też kurator sądowy będzie miał możliwość zapoznania się z tymi dokumentami i wykorzystania dotychczasowych ustaleń, bez powtarzania wykonanych już w innej sprawie czynności. Oczywiście jest, że w odniesieniu do nieletniego obowiązkiem kuratora będzie zapoznanie się z dotychczas prowadzonymi nadzorami (z praktyki wynika, że sytuacja taka będzie występowała stosunkowo rzadko i będzie dotyczyła ewentualnie jednego nadzoru kuratora bądź jednego nadzoru odpowiedzialnego rodziców). W odniesieniu do rodziców lub opiekuna wystarczające będzie zapoznanie się z aktualnie prowadzonymi nadzorami przez kuratorów rodzinnych i dozorami prowadzonymi przez kuratorów dla dorosłych.

Rozporządzenie określa także obowiązki nieletniego, jego rodziców lub opiekuna w czasie sprawowania nadzoru, wskazując, że osoby te zobowiązane są umożliwić kuratorowi zapoznanie się z warunkami wychowawczymi, bytowymi, w tym mieszkaniowymi, sytuacją zdrowotną i rodzinną nieletniego, udzielać kuratorowi informacji i wyjaśnień o zachowaniu nieletniego i wykonywaniu nałożonych obowiązków, a także udostępnić do wglądu dokumentację dotyczącą wykonywania nałożonych obowiązków oraz informować kuratora o zmianie miejsca nauki, pracy, leczenia bądź terapii nieletniego. W sytuacji, kiedy szczegółowo określone są obowiązki podmiotu sprawującego nadzór, celowe jest również precyzyjne określenie obowiązków osób poddanych nadzorowi. Kurator swoje obowiązki wykonuje na podstawie orzeczenia sądu, upoważniającego go do działania. Uprawnienie do odwiedzania przez niego podopiecznego w miejscu jego zamieszkania lub pobytu, a także w zakładach zamkniętych wynika z art. 9 pkt 1 ustawy o kuratorach sądowych. Pamiętać przy

tym należy, że wykonujący orzeczenie sądu w sprawie nieletniego kurator często wkracza w bardzo delikatną sferę relacji i stosunków wewnątrzrodzinnych, a także ingeruje w sferę intymną, jaką jest mir domowy, co często rodzi opór podopiecznych. Jak już wyżej wskazano, znane są z praktyki sądowej sytuacje, że kurator nie jest wpuszczany do mieszkania podopiecznego, a jego kontakt z nadzorowanym, bądź jego najbliższymi ogranicza się jedynie do rozmowy przy furtce, czy też przez uchylone drzwi mieszkania. Dlatego też celowe wydaje się doprecyzowanie obowiązków nieletniego, jego rodziców lub opiekuna w tym zakresie.

W rozporządzeniu określona jest procedura składania sprawozdań z objęcia i przebiegu nadzoru, a także okoliczności, które powinny być odnotowane w karcie czynności nadzoru.

W związku z powszechną komputeryzacją celowe jest określenie, że dokumentacja prowadzona przez kuratora sądowego powinna być sporządzana, w miarę dostępnych możliwości technicznych, pismem maszynowym. Dokumentacja ta może być także prowadzona przy wykorzystaniu systemu informatycznego, a poszczególne dokumenty mogą być generowane w zakresie wprowadzonych do systemu danych.

Określone zostały zadania kuratora sądowego w przypadku kontroli wykonywania przez rodziców lub opiekuna nałożonych na nich przez sąd rodzinny obowiązków – na podstawie art. 7 § 1 upn. Dotychczas kwestia ta nie była w ogóle uregulowana. Z uwagi na to, że zakres zadań kuratora w tego rodzaju sprawach sprowadzał się będzie z reguły do skontrolowania wykonania przez rodziców lub opiekuna jednej z czynności określonych w art. 7 upn, (np. poprawy warunków wychowawczych, bytowych lub zdrowotnych nieletniego, ścisłej współpracy ze szkołą, czy też naprawienia w całości lub części szkody wyrządzonej przez nieletniego), również zakres dokumentacji prowadzonej przez kuratora sądowego w tych sprawach będzie mniejszy, ograniczony do prowadzenia jedynie kart czynności nadzoru (§ 12 ust. 1).

W rozporządzeniu określono szczegółowy tryb wykonywania obowiązków i uprawnień przez organizacje młodzieżowe lub inne organizacje społeczne, zakłady pracy lub osoby godne zaufania, którym powierzono wykonywanie nadzoru nad nieletnim. Dotychczasowa luka prawna w tym zakresie mogła przyczynić się do zbyt rzadkiego sięgania przez sądy rodzinne po środek wychowawczy określony w art. 6 pkt 4 upn. Rozporządzenie określa terminy składania przez przedstawicieli organizacji młodzieżowych lub innych organizacji społecznych, zakłady pracy lub osoby godne zaufania sprawozdań z objęcia i przebiegu nadzoru, a także wskazuje, że stosować się do nich będzie odpowiednio przepisy rozporządzenia odnoszące się do kuratorów w zakresie sprawowania nadzoru.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmiot, na które oddziałuje projektowana regulacja

Projektowane rozporządzenie będzie miało wpływ na kuratorów sądowych, albowiem w sposób kompleksowy ureguluje ich prawa i obowiązki, na organizacje młodzieżowe, społeczne, zakłady pracy i osoby godne zaufania, którym powierzone zostanie sprawowanie nadzoru, albowiem, zgodnie ze zmianami wynikającymi z przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. Nr 191, poz. 1134) podmioty te zyskają uprawnienia kuratora sądowego, a nadto na samych nieletnich, ich rodziców lub opiekuna, z uwagi na fakt, że przepisy rozporządzenia wymuszają ich czynną postawę w zakresie wykonywania orzeczenia.

2. Zakres konsultacji społecznych

Projekt został przedstawiony do zaopiniowania Rzecznikowi Praw Dziecka, Krajowej Radzie Kuratorów, sądom powszechnym (prezesom sądów okręgowych) oraz Stowarzyszeniu Sędziów Sądów Rodziny w Polsce.

Projekt został nadto przekazany Rzecznikowi Praw Obywatelskich do wiadomości.

Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka i Stowarzyszenie Sędziów Sądów Rodziny w Polsce nie zgłosili uwag do projektu rozporządzenia. Uwagi zgłosiła Krajowa Rada Kuratorów oraz większość prezesów sądów okręgowych, przy czym z reguły zostały one sformułowane przez przedstawicieli kuratorskiej służby sądowej.

Część z uwag zgłoszonych przez Krajową Radę Kuratorów i kuratorów sądowych została uwzględniona, jako zasadna i przydatna dla przyszłego funkcjonowania rozporządzenia. Uwzględniono m.in. uwagi dotyczące przedłużenia terminów określonych w § 3 ust. 2, § 4 ust. 2, § 5 ust. 1 i § 10 ust. 2 z 3 na 7 dni. Z uwagi na specyfikę pracy kuratorów, którzy większość czynności wykonują w terenie, a w sądzie pełnią jedynie dyżury, dotrzymanie projektowanych pierwotnie krótkich terminów byłoby trudne. Nie uwzględniono uwag Krajowej Rady Kuratorów i części zespołów kuratorskich, zmierzających do dalszego wydłużenia terminów z uwagi na konieczność zapewnienia efektywnego i sprawnego postępowania wykonawczego.

Część uwzględnionych uwag ma charakter redakcyjny, precyzujący dotychczasowe sformułowania i dostosowujący je do nomenklatury kuratorskiej służby sądowej. Uwzględniono także uwagi dotyczące zmian § 6 i 7 rozporządzenia poprzez przyznanie uprawnienia do wzywania, w uzasadnionych przypadkach, nieletniego, jego rodziców lub opiekuna do osobistego stawiennictwa w siedzibie zespołu jedynie kuratorowi zawodowemu. Za takim uregulowaniem tej kwestii przemawia fakt, że kurator społeczny, który nie pracuje w siedzibie zespołu, musiałby i tak uprzednio uzgadniać takie wezwanie z kuratorem zawodowym. Usunięto także zapis dotyczący załączania do teczek nadzoru odpisów wywiadów środowiskowych dotyczących nieletniego, opinii wydanych na podstawie art. 25 § 1 upn, opinii biegłych lekarzy psychiatrów, psychologów, seksuologów oraz specjalistów do spraw uzależnień. Trafnie podnoszono kosztowność takiego rozwiązania, przy czym dostęp podmiotów prowadzących postępowanie wykonawcze do tego rodzaju dokumentacji nadal jest umożliwiony. Uwzględniono również uwagi, zmierzające do dostosowania przepisów § 8 i § 10 do regulacji ustawowej, a nadto doprecyzowania w § 14 zakresu obowiązków związanych z kontrolą realizacji nałożonych na nieletniego obowiązków określonego postępowania.

Nie uwzględniono uwagi dotyczącej wprowadzenia w § 4 definicji sprawy trudnej lub wymagającej bezzwłocznego podjęcia czynności, zważywszy, że analogiczne do proponowanego w projekcie uregulowanie funkcjonuje z powodzeniem od wielu lat w § 5 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r. w *sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych* (Dz. U. Nr 112, poz. 1064) i nie budzi wątpliwości. Jednocześnie nie uwzględniono uwag zgłoszonych przez Krajową Radę Kuratorów, Sąd Okręgowy w Bydgoszczy, Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim, Sąd Okręgowy w Kaliszu, Sąd Okręgowy w Krakowie, Sąd Okręgowy w Legnicy, Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Sąd Okręgowy w Płocku, Sąd Okręgowy w Radomiu, Sąd Okręgowy w Słupsku, Sąd Okręgowy w Świdnicy, Sąd Okręgowy w Toruniu, dotyczących możliwości powierzania tych nadzorów kuratorom społecznym, bowiem kuratorzy zawodowi mają z reguły wyższe kwalifikacje do prowadzenia tego rodzaju spraw.

Nie uwzględniono zgłoszonej przez Sąd Okręgowy w Białymstoku propozycji wykreślenia z § 5 ust. 1 projektu obowiązku informowania przez kuratora podopiecznego o rozpoczęciu nadzoru, bowiem wizyta kuratora może dotyczyć przeprowadzenia wywiadu środowiskowego w innej sprawie. Nie uwzględniono także zgłoszonej przez Sąd Okręgowy w Krakowie uwagi, aby w § 5 ust. 1 wprowadzić możliwość wezwania nieletniego wraz z jego rodzicami lub opiekunem do siedziby zespołu, w celu nawiązania pierwszego kontaktu, bowiem wezwanie podopiecznego do osobistego stawiennictwa powinno być ograniczone do wyjątkowych sytuacji, gdy nawiązanie kontaktu w miejscu zamieszkania –

pozwalające na lepszą i bardziej kompleksową ocenę sytuacji wychowawczej nieletniego – nie jest możliwe. Ponadto nie uwzględniono zgłoszonej przez Krajową Radę Kuratorów i Sąd Okręgowy w Kaliszu uwagi dotyczącej wprowadzenia w § 5 ust. 2 obowiązku informowania kuratora także o „zamierzonej” zmianie miejsca pobytu, gdyż zamiar może ulec zmianie.

Nie uwzględniono uwagi zgłoszonej przez Sąd Okręgowy w Białymstoku, aby z § 5 ust. 2 wykreślić słowa: „a także poucza rodziców nieletniego lub opiekuna o obowiązku powiadomienia kuratora o każdej zmianie miejsca swego pobytu trwającej dłużej niż jeden miesiąc”. Według opiniujących jest to zapis zbyteczny, stanowiący powtórzenie zawartego w zdaniu pierwszym pouczenia o prawach i obowiązkach wynikających z nadzoru. Tymczasem obecnie, mimo że obowiązek informowania podopiecznego o jego prawach i obowiązkach istnieje (rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r.) zdarza się, iż nieletni, jego rodzice lub opiekun zmieniają miejsce zamieszkania nie informując o tym fakcie kuratora. Dlatego też tak ważne jest poinformowanie o tym obowiązku. Nie uwzględniono uwagi tego sądu, dotyczącej propozycji wykreślenia § 5 ust. 3, ponieważ czynności te są pochodną zapisu § 5 ust. 4 stanowiącego, że kurator może dokonywać wezwań i zawiadomień za pomocą urządzeń telekomunikacyjnych, co niewątpliwie wiąże się z pierwotnym pozyskaniem numeru telefonu lub telefaksu. Do przepisu tego zgłoszono także uwagę (Sąd Okręgowy w Elblągu), aby kurator nie „ustalał”, ale „miał możliwość” uzyskania numerów telefonu, bowiem w przypadku ich nieuzyskania mogłyby zostać na niego nałożone sankcje. Uwaga nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem sformułowanie „może” oznaczałoby pozostawienie tej decyzji uznaniu kuratora. Należy także zauważyć, że przepis nie przewiduje żadnych sankcji nakładanych na kuratora.

Nie uwzględniono uwagi zgłoszonej przez Sąd Okręgowy w Kaliszu, dotyczącej § 5 ust. 3 rozporządzenia, w zakresie możliwości przeprowadzenia przez kuratora, przy objęciu nadzoru, rozmowy jedynie z osobami, które zastanie w domu, tj. nieletnim lub rodzicami, bowiem z przepisu nie wynika, że rozmowa ta musi być przeprowadzona z wszystkimi tymi osobami równocześnie. Ponadto w praktyce często się zdarza, że rodzice nieletniego mieszkają oddzielnie i oczywiste jest, że w takim przypadku do rozpoczęcia nadzoru będzie wystarczała rozmowa z tym z rodziców nieletniego, który sprawuje nad nim pieczę.

Z uwagi na brak możliwości zapewnienia tajemnicy korespondencji, zagrażającej przetwarzaniem danych osobowych przez osoby nieuprawnione, nie uwzględniono uwag sądów

okręgowych w Gliwicach, w Koszalinie i Łodzi, dotyczących uzupełnienia § 5 ust. 3 o adres poczty elektronicznej.

Nie mogły przy redakcji niniejszego rozporządzenia zostać uwzględnione wnioski sądów okręgowych w Bydgoszczy, w Łomży i w Świdnicy dotyczące wyposażenia kuratorów w telefony komórkowe, bowiem delegacja ustawowa nie obejmuje takiego zakresu regulacji. W przypadku braku telefonu komórkowego kurator ma możliwość skorzystania z telefonu stacjonarnego w siedzibie zespołu kuratorskiej służby sądowej, ponadto kuratorzy otrzymują ryczały obejmujące zwrot ponoszonych wydatków.

Sąd Okręgowy w Koszalinie zaproponował, aby w § 5 po słowie „opiekunem” dodać słowa: „szkołą, do której uczęszcza nieletni”, uzasadniając swoje stanowisko brakiem w dotychczasowych regulacjach stosownego zapisu, który zobowiązywałby kuratora do poinformowania szkoły o rozpoczęciu nadzoru nad nieletnim. Uwaga nie może zostać uwzględniona, bowiem brak jest uzasadnienia do nałożenia na kuratora obowiązku informowania przez niego osób trzecich o sprawowaniu nadzoru nad nieletnim. O ile utrzymywanie kontaktu ze szkołą jest konieczne ze względu na cel nadzoru, o tyle przekazywanie szkole informacji dotyczących sprawowanego nad nieletnim nadzoru nie jest niezbędne.

W § 6 zaproponowano wprowadzenie możliwości wzywania nieletniego bez obecności rodziców lub opiekuna, co nie jest zasadne, bowiem osoby te są stroną postępowania i nie ma możliwości dokonywania jakichkolwiek czynności bez ich powiadomienia. Uwagę taką zgłosił Sąd Okręgowy w Siedlcach, Sąd Okręgowy w Tarnobrzegu oraz Sąd Okręgowy w Toruniu.

Nie uwzględniono uwag sądów w Kaliszu, we Wrocławiu i w Radomiu, dotyczących wykreślenia z § 7 ust. 1 sformułowania: „i podejmuje jednocześnie próby ustalenia przyczyn nieobecności”, bowiem nieobecność może wynikać np. z przyczyn losowych, dlatego celowe wydaje się sprawdzenie tej okoliczności. Zgłoszono także uwagę, aby wezwanie dokonane było: „pod rygorem” złożenia stosownego wniosku do sądu, co nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem użycie takiego sformułowania oznaczałoby pozbawienie kuratora możliwości oceny i dokonania wyboru między złożeniem wniosku, a podjęciem innych działań wobec nieletniego.

Nie uwzględniono propozycji Krajowej Rady Kuratorów, zmierzającej do nadania § 7 ust. 2 następującego brzmienia: „Jeżeli nieletni, jego rodzice lub opiekun, zobowiązani do osobistego stawiennictwa na wezwanie kuratora zawodowego, bez należytego usprawiedliwienia nie stawiają się i na

powtórne wezwanie...”, gdyż jest to powtórzenie sformułowania zawartego już w § 7 ust. 1, który stanowi, że kurator wzywa do osobistego stawiennictwa.

Sąd Okręgowy w Elblągu zgłosił uwagę, iż w § 7 ust. 2 niezrozumiałe jest, dlaczego na skutek niestawiennictwa na wezwanie kurator ma składać wnioski o uchylenie środka wychowawczego oraz nie jest sprecyzowane, w jakim celu nieletni, jego rodzice lub opiekun mają zostać wezwani na posiedzenie wykonawcze. W ocenie zespołu w katalogu wymienionych środków brak jest wniosku o wezwanie nieletniego na rozmowę ostrzegawczą. Uwaga nie zasługuje na uwzględnienie, albowiem wezwanie przez kuratora nieletniego, jego rodziców lub opiekuna powinno następować wyjątkowo, w sytuacji, gdy np. osób tych nie można zastać w domu. Efektem dwukrotnego nieusprawiedliwionego niestawiennictwa musi być podjęcie działań w postaci złożenia jednego z wymienionych w tym przepisie wniosków, wśród których jest również wyznaczenie posiedzenia sądu, na którym np. może być z nieletnim przeprowadzona rozmowa dyscyplinująca. Nie ma także przeszkód, aby kurator, nie kierując wniosku do sądu, w ramach własnej pracy z nieletnim przeprowadził rozmowę ostrzegawczą. Przepis stanowi, że kurator „może” złożyć stosowny wniosek, tym samym jego złożenie nie jest obligatoryjne.

Nie uwzględniono także uwagi zgłoszonej przez sądy okręgowe w Białymstoku, w Elblągu, w Krakowie, w Legnicy, w Łodzi, w Płocku, w Poznaniu, w Radomiu i w Świdnicy, dotyczącej wykreślenia § 7 ust. 3, dotyczącego możliwości składania wniosków przez kuratora społecznego, bowiem możliwość składania takich wniosków przez kuratora sądowego (a zatem również społecznego) wynika z art. 70a § 2 upn.

Nie uwzględniono uwag sądów okręgowych w Bydgoszczy i w Katowicach, dotyczących wprowadzenia w projektowanym rozporządzeniu możliwości nakładania sankcji finansowych na podopiecznego i jego rodziców w przypadku niestawienia się na wezwanie kuratora, bowiem brak jest podstaw do wprowadzania tego rodzaju sankcji w akcie prawnym rangi rozporządzenia.

Nie uwzględniono uwagi dotyczącej wykreślenia z § 8 pkt 3 sformułowania o treści: „i przyczyn ich nieskuteczności”, ponieważ celowe jest przeanalizowanie przez kuratora sądowego postawy nieletniego i jego stosunku do dotychczas zastosowanych środków wychowawczych. Uwagi te zostały zgłoszone przez Sąd Okręgowy w Białymstoku, Sąd Okręgowy w Gliwicach i Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim.

Sąd Okręgowy w Opolu zaproponował, aby w § 8 pkt 5 zastąpić słowo: „wskazówek” słowem: „sugestii”, co wyeliminuje możliwość obarczania kuratora winą za niepowodzenia nieletniego.

Uwzględniając uwagi zgłoszone przez inne zespoły kuratorskiej służby sądowej w § 8 pkt 5 sformułowanie: „udzielanie mu niezbędnej pomocy i wskazówek” zastąpiono sformulowaniem: „udzielanie mu niezbędnej pomocy w postaci informacji i wskazówek”, co pozwoli na wyeliminowanie możliwości przerzucania przez nieletniego odpowiedzialności za swoje działania na kuratora. W § 8 pkt 5 zaproponowano także rezygnację z zapisu dotyczącego pomocy nieletniemu „w podjęciu i zorganizowaniu pracy”, gdyż kurator nie ma wpływu na pracodawcę i w tej materii trudno będzie „organizować pracę” nieletniemu. Odnośnie tej uwagi podkreślić należy, że powinność udzielenia pomocy m.in. w organizowaniu pracy podopiecznemu wynika również z obowiązującego § 3 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r. i nie jest przez kuratorów kwestionowana. Z uwagi na trudną obecnie w Polsce sytuację na rynku pracy, spowodowaną dużym bezrobociem i kryzysem gospodarczym, udzielenie przez kuratora sądowego pomocy nieletniemu w tym zakresie wydaje się być szczególnie pożądane. Z kolei w § 8 pkt 7 zaproponowano skreślenie słowa „pracy”, aby wyeliminować konieczność kontroli nieletniego w miejscu jego zatrudnienia. Tymczasem wydaje się, że w przypadku wykonywania nadzoru nad nieletnim, który pozostaje w zatrudnieniu w razie potrzeby należy ustalić, jaki jest jego stosunek do wykonywanych obowiązków pracowniczych. Dlatego też uwagi tej nie uwzględniono. Nie zasługuje na uwzględnienie uwaga dotycząca doprecyzowania w § 8 pkt 10 projektu, jakie: „inne, niezbędne działania” mogą być podjęte, bowiem przepis ten ma właśnie umożliwić kuratorowi sądowemu podjęcie działań, których obecnie nie można przewidzieć. Uwaga ta została zgłoszona przez sądy okręgowe w Piotrkowie Trybunalskim i w Świdnicy.

Na uwzględnienie nie zasługuje także uwaga Sądu Okręgowego w Białymstoku, dotycząca wykreślenia przepisu § 9 w całości z projektu, bowiem rozporządzenie ma kompleksowo uregulować zasady i tryb wykonywania nadzoru nad nieletnim przez kuratorów sądowych, a zatem również prawa i obowiązki podmiotów poddanych nadzorowi.

Nie uwzględniono również uwagi zgłoszonej przez Sąd Okręgowy w Bydgoszczy oraz Sąd Okręgowy w Toruniu, dotyczącej wprowadzenia w rozporządzeniu § 9 pkt 4 umożliwiającego kuratorowi zawodowemu zobowiązanie nieletniego do wykonania testów na obecność narkotyków, albowiem zobowiązanie do poddania się przez nieletniego tego rodzaju badaniom zawarte jest w art. 70b upn, a szczegółowo kwestię tych badań określi odrębne rozporządzenie.

Z Sądu Okręgowego w Elblągu wpłynęła uwaga dotycząca §10 ust. 1 i 2, w którym zobowiązano kuratora do przedstawiania sądowi sprawozdań z objęcia nadzoru, z uzasadnieniem, że obecnie takie

sprawozdania nie są przedstawiane. Uwaga jest całkowicie chybiona, bowiem w dotychczas regulującym te kwestie § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r. istnieje obowiązek przedstawienia sądowi pierwszego sprawozdania z objęcia nadzoru. Wynika z tego, że praktyka w opiniującym zespole była błędna. Podobną uwagę, dotyczącą rezygnacji ze składania sprawozdań sądowi, a w zamian ustalanie z sędzią na sesji wykonawczej terminu kolejnej sesji, zgłoszono z Sądu Okręgowego w Opolu. Uwaga ta nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem jedynie ze sprawozdania kuratora sądowego sąd może uzyskać wiedzę na temat postępów nieletniego w procesie resocjalizacji.

Nie uwzględniono uwagi, aby z § 11 ust. 2 wykreślić słowa: „w szczególności w przypadku zagrożenia życia lub zdrowia nieletniego bądź innych osób, czy rażącego” oraz słowa: „i jednocześnie podejmuje działania niezbędne dla uchylenia zagrożenia”. Proponowane brzmienie „kurator sądowy niezwłocznie zawiadamia sąd o zdarzeniach wymagających wydania zarządzeń opiekuńczych i naruszenia przez nieletniego porządku prawnego”, nie może być uwzględnione, gdyż obecne brzmienie przepisu wskazujące sytuacje, w jakich tego rodzaju działania mają być podjęte, jest bardziej czytelne. Jest to o tyle istotne, że działania takie mają być podejmowane nie tylko przez profesjonalistów, jakimi są kuratorzy zawodowi, ale także przez podmioty o których mowa w § 16 (np. organizacje młodzieżowe). Przepis nie zobowiązuje do podjęcia działań, do których upoważnione są pogotowie ratunkowe i Policja. Mówi o podjęciu działań niezbędnych do uchylenia zagrożenia, do jakich podjęcia zobowiązany jest każdy człowiek, który znajdzie się w takiej sytuacji. Omawianą uwagę zgłosił Sąd Okręgowy w Białymstoku, Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Sąd Okręgowy w Siedlcach.

Nie uwzględniono uwag Sądu Okręgowego w Białymstoku, dotyczących wykreślenia słowa „zwięzłe” z § 12 ust. 1 pkt 2, bowiem karta czynności nadzoru powinna być prowadzona w taki sposób, aby umożliwić sądowi i kuratorowi szybkie odszukanie istotnych informacji dotyczących podopiecznych. Nie uwzględniono także uwagi, aby z § 12 ust. 1 wykreślić słowa: „prowadzonej osobno dla każdego nadzorowanego”, bowiem brak takiego zapisu oznaczałby możliwość prowadzenia jednej karty czynności nadzoru dla kilku podopiecznych. Nie uwzględniono uwag dotyczących skreślenia § 12 ust. 1 pkt 3, a także wykreślenia z § 12 ust. 1 pkt 4 słowa: „własne”, a słowa: „krótszą niż 3 miesiące” zastąpić słowami: „co 3 miesiące lub częściej” z przyczyn redakcyjnych. Uwagi nie mogą zostać uwzględnione, bowiem w karcie czynności nadzoru powinny znaleźć się „ewentualne uwagi lub oświadczenia nieletniego” i „własne uwagi” sporządzającego kartę. Proponowana zmiana nie ma jedynie charakteru redakcyjnego, bowiem w przypadku jej uwzględnienia karty czynności nadzoru nie byłyby prowadzone, gdyby częstotliwość sprawozdań wynosiła 3 miesiące, tymczasem w projekcie

rozporządzenia zaproponowano rezygnację z tych kart w przypadku, gdy sprawozdania będą miały częstotliwość „krótszą niż 3 miesiące.

Nie uwzględniono propozycji Sądu Okręgowego w Elblągu, aby wprowadzić obowiązek składania kart czynności nadzoru do 25 dnia każdego miesiąca, bowiem sukcesywne sporządzanie tych kart umożliwi kuratorowi samodzielną organizację pracy i bieżące prowadzenie dokumentacji.

Sąd Okręgowy w Łomży zaproponował w § 12 ust. 2 rezygnację z obowiązku składania sprawozdań, poza początkowym i końcowym. Uwagi nie uwzględniono, bowiem zaproponowana w projekcie regulacja umożliwi składanie sprawozdań w uproszczonej formie, zawierającej przede wszystkim opis zmian, jakie zaszły od czasu złożenia poprzedniego sprawozdania. Nie uwzględniono również uwagi Sądu Okręgowego w Świdnicy, aby w § 12 ust. 2 wpisać, że „kurator zawodowy kart czynności nadzoru nie prowadzi...” bowiem jej uwzględnienie prowadziłyby do zróżnicowania prowadzonej w sprawie dokumentacji ze względu na osobę, która ją prowadzi (inną dokumentację prowadziłyby kurator zawodowy, a inną kurator społeczny).

Z kolei Sąd Okręgowy w Toruniu podniósł, iż konsekwencją zniesienia przez przepis § 12 ust. 2 obowiązku prowadzenia kart czynności w sprawach, w których częstotliwość składania sprawozdań z nadzoru została przez sąd w orzeczeniu określona na krótszą niż co 3 miesiące, jest to, że przysługujące kuratorom społecznym w oparciu o art. 90 ustawy o kuratorach sądowych miesięczne ryczałty będą musiały być wypłacane bez jakiegokolwiek dokumentu potwierdzającego zarówno sam fakt dokonywania takich czynności, jak i ich częstotliwość i stopień trudności. Sytuacja taka jest nie do zaakceptowania, ponieważ skutkuje brakiem podstawy do dokonania naliczenia i wypłaty ryczałtu. Zauważyć należy, że taką częstotliwość składania sprawozdań sąd określa z reguły w sprawach trudnych lub wymagających bezzwłocznego podjęcia czynności. Prowadzenie tego rodzaju nadzoru, zgodnie z § 4 ust. 1, powinno być powierzone kuratorowi zawodowemu, a nie kuratorowi społecznemu. Nie będzie zatem problemu z wypłatą ryczałtu, o którym mowa w uwadze.

Nie uwzględniono także zgłoszonej przez sądy okręgowe w Elblągu, w Katowicach, w Opolu, w Płocku, w Świdnicy i w Olsztynie propozycji wprowadzenia w rozporządzeniu wzoru pisemnego pouczenia nieletniego o jego prawach i obowiązkach, bowiem nadzór dotyczy osoby, która ze względu na wiek może mieć trudności ze zrozumieniem tekstu zunifikowanego pouczenia, co wymaga dostosowania sposobu przekazu informacji do wieku nieletniego.

Sąd Okręgowy w Tarnowie zgłosił wątpliwość dotyczącą § 14 ust. 2 rozporządzenia, czy generowanie dokumentacji w systemie informatycznym oznacza rezygnację z prowadzenia papierowej

teczki nadzoru. Wyjaśnić należy, że sporządzanie tej dokumentacji przy użyciu systemu informatycznego nie oznacza rezygnacji z prowadzenia akt w postaci papierowej.

Nie uwzględniono uwag zgłoszonych przez Krajową Radę Kuratorów oraz sądy okręgowe w Białymstoku w Bydgoszczy, w Gliwicach, w Kaliszu, w Katowicach, w Krakowie, w Łodzi, w Olsztynie, w Piotrkowie Trybunalskim, w Płocku, w Słupsku, w Szczecinie, w Tarnowie, w Warszawie oraz Warszawa – Praga w Warszawie, dotyczących częstotliwości kontrolowania przez kuratora obowiązków nałożonych na rodziców lub opiekuna nieletniego na podstawie art. 7 § 1 upn. Zgłaszane propozycje dotyczące przeprowadzania tych kontroli jedynie co 3 lub 6 miesięcy nie dawałyby gwarancji prawidłowego wykonywania tych czynności. Jeżeli rodzaj zobowiązania nie będzie wymagał tak częstych kontroli (co najmniej raz w miesiącu), przepis § 15 upoważnia sąd do określenia innej częstotliwości ich wykonywania. Także uwagi dotyczące tego, że czynności te są tożsame z nadzorem nie zasługują na uwzględnienie. W przypadku obowiązków nałożonych na rodziców lub opiekuna nieletniego kurator sądowy będzie ograniczał się tylko do kontroli nałożonych obowiązków, np. będzie badał, czy rodzice poprawili warunki mieszkaniowe nieletniego, bądź czy nawiązali ścisłą współpracę ze szkołą, do której nieletni uczęszcza. Zakres tej kontroli będzie zatem znacznie węższy niż zakres nadzoru. Pojawiła się również propozycja Sądu Okręgowego w Lublinie wykreślenia § 15 w całości, co nie mogło być uwzględnione, bowiem oznaczałoby niewykonanie upoważnienia ustawowego.

Sąd Okręgowy w Białymstoku zgłosił uwagę dotyczącą wykreślenia z § 15 ust. 2, gdyż niewłaściwe wydaje się wykorzystywanie jednolitej dokumentacji (kart czynności) w nadzorze w sprawach nieletnich i w ramach kontroli zobowiązań, o których mowa w art. 7 § 1 upn. Uwagi tej nie uwzględniono, bowiem tworzenie nowego rodzaju dokumentacji byłoby zbędnym formalizmem. Dlatego też zasadnym wydaje się odpowiednie wykorzystanie dotychczas funkcjonujących kart czynności nadzoru, tym bardziej, że sposób prowadzenia tych kart jest kuratorom znany.

Nie uwzględniono zastrzeżeń zgłaszanych przez sądy okręgowe w Gdańsku, w Lublinie, w Łodzi, w Opolu, w Siedlcach, w Szczecinie i w Warszawie, dotyczących § 16 – 18 w zakresie niewskazania organu nadzorującego wykonywanie przez organizacje młodzieżowe, inne organizacje społeczne i zakłady pracy środka wychowawczego w postaci nadzoru nad nieletnim, bowiem nadzór ten sprawuje sąd rodzinny. W przypadku, gdy zajdzie potrzeba skontrolowania czynności wykonywanych przez te podmioty, sąd ma możliwość zlecenia kontroli kuratorowi zawodowemu w oparciu o art. 11 pkt 4 ustawy o kuratorach sądowych, a także art. 70a § 2 pkt 16 upn. Również uwagi dotyczące braku

wskazania konkretnych podmiotów, które te nadzory mogą wykonywać nie zostały uwzględnione, bowiem możliwość taka nie wynika z upoważnienia ustawowego.

Sąd Okręgowy w Siedlcach zaproponował w § 16 wprowadzenie zapisu, że podmioty te „wyznaczają przedstawiciela” zamiast dotychczasowego zapisu „powinny wyznaczyć”. Uwaga nie jest zasadna, bowiem zgodnie z § 236 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. Nr 38, poz. 249, z późn. zm.) przed zastosowaniem wobec nieletniego tymczasowego nadzoru organizacji młodzieżowej lub innej organizacji społecznej albo zakładu pracy, w którym nieletni jest zatrudniony, jak również przed zastosowaniem tymczasowego nadzoru osoby godnej zaufania, sędzia rodzinny uzgadnia z organizacją, zakładem pracy lub osobą mającą pełnić ten nadzór sposób jego wykonywania ze wskazaniem praw i obowiązków nadzorującego, o czym zamieszcza w aktach sprawy stosowną notatkę. Z przepisu tego wynika, iż kwestie te będą uzgodnione z podmiotem jeszcze przed powierzeniem mu nadzoru. Omawiany przepis ma zatem jedynie precyzujący i formalny charakter.

W piśmie nadesłanym przez Sąd Okręgowy w Kielcach podniesiono, że w projekcie brak jest sprecyzowania terminu „objęcie nadzoru”. Uwaga nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem objęcie nadzoru rozumiane jest przez kuratorów sądowych jako nawiązanie pierwszego kontaktu z nieletnim. Również takie znaczenie ma to pojęcie, użyte w § 10 rozporządzenia.

Nie zasługuje na uwzględnienie ogólna uwaga zgłoszona przez Sąd Okręgowy w Katowicach o sprzeczności niektórych przepisów projektowanego rozporządzenia z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r., bowiem nie wskazano konkretnych przykładów i tym samym nie można się odnieść do tak sformułowanych zarzutów.

W uwagach nadesłanych przez Sąd Okręgowy w Płocku zaproponowano, aby w rozporządzeniu opracować katalog wniosków możliwych do stosowania przez kuratora sądowego. Jest to zbędne, bowiem wnioski te wymienione są w art. 70 a § 2 upn.

3. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

Wejście w życie rozporządzenia nie spowoduje dodatkowych skutków finansowych dla budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

Wysokość i tryb przyznawania miesięcznego ryczałtu z tytułu zwrotu kosztów ponoszonych w związku ze sprawowanym nadzorem przedstawicielom organizacji młodzieżowych lub innych organizacji społecznych, zakładów pracy lub na wniosek osób godnych zaufania, którym powierzono sprawowanie nadzoru, określony został w art. 70d upn. Z uwagi na to, że zmiana ustawy uchwalona została już po opracowaniu i przesłaniu do Ministra Finansów projektu budżetu resortu sprawiedliwości na 2012 r. istotne jest, aby przyznawanie tych ryczałtów odbywało się wyłącznie w ramach środków zabezpieczonych na zadania związane z wykonywaniem nadzoru nad nieletnimi przez kuratorów sądowych w projekcie budżetu państwa na rok 2012, w części 15 „Sądy powszechne”.

4. Wpływ regulacji na rynek pracy.

Projekt nie wywrze wpływu na rynek pracy.

5. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Projekt nie wywrze wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość.

6. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

Projekt nie wywrze wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

Zainteresowanie pracami nad projektem.

Projekt rozporządzenia został zamieszczony na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Sprawiedliwości oraz stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce „Rządowy Proces Legislacyjny” – stosownie do postanowień art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. *o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa* (Dz. U. Nr 169, poz. 1414) z chwilą przekazania go do uzgodnień z członkami Rady Ministrów.

Informacja dotycząca notyfikacji projektu.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych i nie podlega notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. *w sprawie*

funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r., Nr 65, poz. 597).

Zgodność regulacji z prawem Unii Europejskiej

Projektowana regulacja nie jest objęta prawem Unii Europejskiej.